

Abadía de Sant Josep de Clairval

Estiu de 2016

Estimats Amics,

És de nit. Som a les aurores de la primera Guerra Mundial, i ens trobem a la Patagònia (sud d'Argentina), ben lluny dels conflictes polítics del vell món. El silenci nocturn ha adormit l'activitat del port de Viedma; un ciclista amb bata blanca passa com un àngel de Déu per aquells foscos carrers. Si d'aventura algú se'n adona, no es sorprèn gens, doncs aquí tothom sap que es tracta de don Zatti, figura emblemàtica de la petita ciutat, que va a casa d'un pacient per a curar-lo. Quan el pobre malalt veu arribar el seu bondadós religiós, es disculpa per fer-lo venir a aquestes hores de la nit. La resposta surt del cor i a gust: "com a malalt, el teu deure és cridar-me i el meu és venir!" Si algú hagués dit que aquell noi de la plana del Po, seria un dia el consol i la providència de tants pobres a l'altra punta del món, hom s'hauria posat a riure.

Beat Artemide Zatti

Drets reservats

Nascut el 17 d'octubre de 1880 a Boretto (Emilia) al nord-est d'Itàlia, l'Artemide Zatti és el segon dels vuit fills d'en Luigi Zatti i n'Albina Vecchi. Per a fer viure la seva família, aquests humils camperols treballen una terra que no els pertany. Quan la mare va als camps, la filla gran s'encarrega dels nens. Als quatre anys, l'Artemide ja ajuda els seus pares a la granja. No obstant això, podrà assistir a l'escola primària fins als nou anys, després serà contractat com a jornaler per un propietari de l'indret. Es lleva a les tres del matí, menja corrent i de pressa una mica de polenta amb llet i marxa cap als camps. El seu afany a l'obra i el seu sentit de la responsabilitat, adquirits prèviament en compartir amb la seva mare i els seus germans i germanes les tasques domèstiques, el distingeix fortament dels adolescents de la seva edat. El sou? Vint-i-cinc lires a l'any! No només n'està content, sinó que quan els amos li preparen un pastel en agraïment del seu bon comportament, en lloc de consumir-lo ell, el porta cap a casa i es complau veient els seus germans i germanes menjar-lo amb tant de gust, *doncs és ben cert que hi ha més goig en donar que en rebre* (Cf. Fets 20:35).

La crisi econòmica en la qual tota l'Europa del darrer quart del segle XIX s'ha estancat, afecta terriblement el món agrícola: les coses van de mal en pitjor, falten màquines, els treballadors són a l'atur. La malnutrició provoca malalties greus; la pel·lagra en particular -un mal que pot provocar la demència i fins i tot la mort- devasta la

plana del Po. Els Zatti, per tant, decideixen reunir-se amb un oncle que s'havia traslladat a Sud-Amèrica. Arriben el 1897 a Bahía Blanca, al nord de la Patagònia. Gairebé tota la població d'aquesta enorme regió semi-desèrtica es concentra en les ciutats del litoral oriental. Bahía Blanca, simple base militar, es desenvolupa per mitjà de l'enllaç ferroviari amb Buenos Aires, establert el 1885 i no trigarà en esdevenir un veritable centre comercial; la població augmenta ràpidament amb l'arribada d'immigrants espanyols i italians.

"Hi aniré per a morir"

En Luigi Zatti es posa a treballar en un estand al mercat i l'Artemide es lloga primer en una fonda i després en una fàbrica de rajoles. No gaire lluny hi ha la Comunitat dels Salesians, religiosos d'origen italià que missionen en aquelles terres des de l'any 1875. Quan pot, l'Artemide va a ajudar el sacerdot de la parròquia, el pare Carlo Cavalli, o bé se'n va a llegir a la seva biblioteca. Fascinat per la vida de don Bosco (fundador de la Congregació Salesiana), el noi s'afanya per percebre la crida de Déu a la vida religiosa. El sacerdot ho diu al seu pare, i el Sr. Zatti permet que el seu fill entri al pre-noviciat Bernal, no gaire lluny de Buenos Aires. Allà l'Artemide experimenta les primers dificultats. Amb els seus dinou anys, ell és el més gran de tots els aspirants al sacerdoti. Només sap parlar el dialecte del seu país d'origen, barrejat

amb una mica d'italià i d'espanyol, a més a més, el llatí no li entra de cap manera. Aleshores, el posen a prendre cura d'un sacerdot tuberculós i contrau la malaltia. El dia de la presa d'hàbit, aclaparat per la febre i una forta tos, no pot participar a l'acte de la vestidura eclesiàstica. En aquell temps la tuberculosi sega moltíssimes vides; el metge aconsella el trasllat del malalt més al sud, a Viedma, on l'aire és més saludable. El noi accepta de tot cor: "Aniré a Viedma per a morir, si aquesta és la voluntat de Déu!"

Situada a la riba esquerra del riu Negro, a 30 km de la seva desembocadura a l'oceà Atlàntic, Viedma està connectada a Bahía Blanca per una línia de ferrocarril de 250 km. En aquest lloc d'avantguarda missionera, ple de soldats, aventurers i treballadors lliurats a ells mateixos, els Salesians tenen una farmàcia i un hospital que varen construir en una antiga quadra. Les malalties comuns als europeus, són per als indígenes malalties greus, doncs no han estat encara immunitzats contra elles, i en mancar d'assistència sanitària, moren per centenars. El Pare Evasio Garrone, que acull l'Artemide, és l'únic "metge" (sense títol) del lloc. La seva gran experiència la va adquirir com a infermer de l'exèrcit italià, i tots corren a ell cridant-lo "doctor". Aquest sacerdot convida el jove pacient a pregar la Mare de Déu per a obtenir la guarició, i li suggereix la fórmula següent: "Si em cureu dedicaré la resta de la meua vida als malalts d'aquest hospital." Amb gran sorpresa de tots, l'Artemide es recupera ràpidament: "He cregut, he promés i m'he curat..." Aleshores es compromet amb entusiasme en el camí que se li ha mostrat. L'11 de gener de 1908, fa la seva primera professió com a Germà coadjutor, i el 8 de febrer de 1912 farà el vots perpetus. Fidel a la seva promesa, agafa la Farmàcia i s'adona cada dia més a la cura dels malalts. Després de la mort del Pare Evasio Garrone, tota la responsabilitat de l'Hospital de Sant Josep i de la Farmàcia de Sant Francesc cau sobre les seves espatlles.

Sense cap diploma

El jove religiós adquireix una tal competència que aviat el consideren com a indispensable. Ell però, no té cap diploma i cal estar en harmonia amb la llei: l'estat, tot i no ésser capaç d'assumir les necessitats sanitàries de Viedma, reclama un diploma. Aleshores, per a garantir la legalitat de la institució i el seu futur, el superior Salesià fa venir un metge qualificat. Però és l'Artemide que ha de fer front a les responsabilitats i a tots els imprevisibles d'un hospital; en una paraula, ha d'encarregar-se de la total gestió de l'establiment; fins i tot li toca fer la neteja! El 1913, amb molta feina i trameses, aconsegueix reconstruir totalment l'hospital, dotant-lo de tots els equips necessaris per a oferir la millor atenció als pacients. Aquests arriben nombrosos però molt pocs són capaços de pagar les despeses. Així doncs, l'Artemide travessa tota

la ciutat amb la seva bicicleta per a recaptar fons. Quan se'l veu amb el seu barret d'ala ampla, tothom sap que va a veure un banquer o un benefactor generós.

Per haver conegut la malaltia, aquest humil Germà veu millor que ningú quines són les necessitats dels altres; i la plena consciència de la seva vocació el porta a abraçar de tot cor el dolor i la misèria del seu proïsme, en el qual ell hi veu Crist crucificat.

En això hem conegut l'amor: Crist s'ha lliurat i ha donat la seva vida per nosaltres. I a tots, ens cal donar la nostra vida pels germans (1 Jn 3:16). Comentant aquestes paraules, el Papa Francesc deia: Estic parlant específicament a les persones malaltes i a tots aquells que els proporcionen assistència i cura. L'Església reconeix en vostès, benvolguts malalts, una presència especial del Crist qui sofreix. Perquè de fet, aquest és el cas: al costat del nostre patiment, o millor encara, dins el patiment mateix, hi ha Jesús qui porta la càrrega amb nosaltres revelant-nos-hi la significació (11 de febrer de 2014)."

Un retorn triomfal

L'Artemide obté la ciutadania argentina el 1914. Sent una intensa alegria, doncs ara li agrada tant el riu Negro com el Po, riu de la seva terra natal. La infermeria de la presó de Viedma és massa petita i envien els presoners malalts a l'Hospital de Sant Josep. Una nit, un dels presos va aconseguir escapar-se. En Zatti és condemnat a una pena de presó per incompliment de les obligacions de la custòdia de presoners. Aquesta decisió escandalosa causa gran estupor en la comarca. Per demostrar llur indignació, infermers, estudiants, convalescents i tots els que s'havien beneficiat de les atencions de l'Artemide, fan grans manifestacions de solidaritat. Després de cinc dies de detenció, el Germà es alliberat: el seu retorn va ser triomfal. "Necessitava tant una mica de descans!", diu fent broma a la multitud. I és que en totes les circumstàncies sap veure la mà de Déu que permet les coses desagradables per a un bé més gran.

El 1915, un farmacèutic diplomata s'estableix a les proximitats. Als ulls de l'administració, la farmàcia dels Salesians ja no té cap raó per a ser tolerada per l'estat. L'Artemide, com no té cap titulació, es veurà obligat a tancar el seu dispensari... No s'hi pot resignar: Com podrà la gent pobra comprar els medicaments a preus assequibles? Així que marxa a La Plata, passa les proves necessàries i torna amb el diploma!

Els dies del Germà Artemide a Viedma es passen al servei de Déu i dels pobres. Es lleva a dos quarts de cinc del matí, encén el foc i va cap a l'església on prega, sovint

postrar el front fins a terra. Després assisteix a Missa, fa una visita a l'hospital, on tothom el saluda amb el títol honorífic de "don Zatti". Pren un café al refectori, i enforca la bicicleta per a anar a curar els pacients a domicili. A migdia, al so de la campana recita l'Àngelus amb la comunitat. A vegades, després de dinar, com a digne entusiasta de don Bosco, juga a les boles amb els malalts. A catorze hores, torna a enforcar la bicicleta per a anar visitar els malalts. Abans de sopar, treballa a la correspondència i després pren contacte amb el personal de l'hospital, donant amb precisió consells i instruccions. Sota la seva influència, el personal creix en delicadesa i caritat cristiana. La nit, l'Artemide va a sopar amb la comunitat abans de fer una última visita als malalts més greus. Si no hi ha cap obligació de sortir, llegeix llibres pietosos i tractats mèdics, fins a les deu o les onze de la nit. Sovint, el criden a la capçalera d'un pacient. Fidel al lema de don Bosco "treball i templança", el nostre salesià mostra un esperit de sacrifici realment heroic: una nit, a l'hospital, treu ell mateix el cos d'un pacient que acaba de morir, per a evitar que els altres malalts el vegin.

Dia i nit, don Zatti sent la crida de Crist en el gemec de cada pacient i respon amb diligència a aquest amor que convida a donar-se, a imitació del Senyor, que es va lliurar per a salvar-nos. El Papa Francesc afirmava en aquest mateix sentit, l'11 de febrer de 2014: "JESÚS és la vida i, amb el seu Esperit, podem seguir-lo. Com el Pare va donar el seu Fill per amor - i el Fill s'ha entregat ell mateix per amor- també nosaltres podem estimar, donant la nostra vida pels nostres germans. La fe en un Déu bo esdevé bondat, la fe en Crist crucificat esdevé força d'estimar fins al final, fins i tot els enemics. La prova de la veritable fe en Crist és el do d'un mateix, la difusió de l'amor cap al proïsme, especialment cap a aquells que sembla que no s'ho mereixen, cap a aquell que pateix i que se sent marginat."

Servei gratuït a qualsevol moment

Els serveis de l'Artemide s'estenen a les localitats veïnes al llarg del riu Negro. En cas de necessitat, es desplaça de forma gratuïta, sense tenir compte ni del temps ni dels camins, fins i tot a les cabanes més miserables de les perifèries. La seva reputació és tal que de vegades li porten pacients des del sud de la Patagònia. D'altra banda, no és estrany que els pacients prefereixin la seva visita a la d'un metge. La seva sola presència, irradia felicitat i consola els cors adolorits; i a més ofereix atenció competent als pacients mentre canta i els esglaiava amb troballes i acudits. Es proposa per a tractar els casos més desesperats, les malalties i les ferides més repulsives. Pren sobre ell el dolor i comunica la seva alegria als pacients. Plora quan no hi ha res a fer, però els que moren als seus braços, moren amb el somriure. Quan va de visita als malalts més

pobres, els deixa algunes almoines. El Germà generós, fins i tot un dia, per a fer front a una urgència, donarà cabuda en la seva pròpia habitació a un home greument malalt. Li deixa el seu llit i es queda en una cadira per a la resta de la nit. En lloc de lamentar-se dels roncs del seu hoste que no el deixen dormir, beneeix el Senyor dient: "Gràcies a Déu que encara està viu!" Ple interiorment de l'alegria de l'Esperit Sant, no cedeix a la ira, no parla mal de ningú, ni accepta que ningú parli mal davant d'ell.

L'acollida que don Zatti reserva a les persones més deprimides per la malaltia és una llum i un exemple per a la vida social. "Una societat és realment acollidora de vida, explica el Papa Francesc a l'ocasió del dia mundial dels malalts, quan reconeix que l'home és valuós fins i tot en la vellesa, en la malaltia greu, i fins i tot en el moment de la mort; quan ensenya que la crida a la realització humana no exclou el sofriment; més encara, quan ensenya a veure en la persona malalta i patint, un regal per a tota la comunitat, una presència que demana solidaritat i responsabilitat. Aquest és l'Evangelí de la vida" (11 de febrer de 2014).

Don Zatti acull a l'hospital una dona esdevinguda muda en la seva infància, com a conseqüència de maltractaments. Molt reduïda en les seves facultats mentals, es comporta de manera extravagant. L'Artemide conserva la seva suavitat i es nega a molestar-la, malgrat els consells dels qui la toleren difícilment: "Ja ha patit prou la pobre, diu, no hi afegiré pas res". Aquesta dona va viure quaranta-vuit anys a l'hospital... Les desgràcies més grans troben en el caritatiu Germà la millor acollida. Un dia, acull un nen aborígen pràcticament nu i cobert de llagues. Diu a la seva ajudant: "Germana, a veure si pot trobar quelcom per a vestir aquest Nen JESÚS de deu anys." Considera que els més pobres atrauen les benediccions de Déu. Encara que no hagi rebut cap formació universitària, don Zatti es mirat pels metges com un dels seus. Impressionats per la seva intel·ligència i les seves habilitats, no deixen pas d'admirar també la seva ascendència moral. Un metge ateu admet un dia: "En presència d'en Zatti la meua incredulitat vacil·la. Si hi ha sants a la terra, aquí n'hi ha un!"

Una empremta inesborrable

Els sants, va dir el Papa Benet XVI el 20 d'agost de 2011, són els testimonis que ens mostren com viure el drama del sofriment per al bé nostre i per a la salvació del món. Aquests testimonis ens parlen sobretot de la dignitat de cada vida humana, creada a imatge de Déu. No hi ha cap aflicció que sigui capaç d'esborrar aquesta empremta divina gravada en la intimitat més profunda de l'home. D'altra banda, ja que el fill de Déu ha desitjat lliurement abraçar el dolor i la mort, la imatge de Déu es veu també en aquell que passa pel sofriment. Aquesta

especial predilecció del Senyor per a aquells que pateixen, ens els fa mirar amb ulls purs per a donar-los, a més de les coses externes necessàries, la mirada d'amor que necessiten. Això és possible com a resultat d'una trobada personal amb Crist.

"El 1934, Viedma esdevé una seu episcopal i l'hospital de Sant Josep es destinat a la residència del bisbe. Les noves instal·lacions destrueixen tot allò que havia costat tants sacrificis a don Zatti. Els Salesians aleshores posen a disposició de l'Artemide una granja, una mica llunyana de la ciutat. El bon Germà organitza el difícil trasllat sense perdre el seu bonic somriure. Cal començar-ho tot de nou; però els seus estimats pobres bé s'ho mereixen! es fa pujar les mànigues i es posa a demanar almoïna per als seus pacients. La seva reputació creix a tal punt que les mares li presenten els nadons perquè els beneeixi. Veient la simpatia suscitada per l'Artemide, un polític diu: "Ah si el cel ens donés a nosaltres els polítics la mateixa influència!"

Un dia però, hom veu el Germà Salesià recolzat a la taquilla de la caixa d'estalvis, barrejant les llàgrimes a la pregària. Un testimoni de l'escena es precipita al bisbat i diu al bisbe que don Zatti es troba en perill: aquesta vegada serà per a ell la fallida i la presó! De fet ha de tornar una gran suma de diners i ningú el pot ajudar. "Aquest Zatti no canviarà mai!", remugueja el prelat, i fa portar, al Germà tots els diners que té disponibles. Ja fa temps que els seus superiors estan preocupats per la manera com gestiona les seves finances. Diverses vegades li han donat consells específics, i finalment li posen un comptable alemany, en Picky. Aquest pobre senyor no pot donar suport al sistema de l'Artemide i no triga en deixar-lo sol. Pel germà Salesià la comptabilitat és una cosa molt senzilla: d'una banda els diners que rep i de l'altra, els diners que deu. El seus proverbials deutes per

tot arreu, en lloc de descoratjar-lo, més aviat estimulen la seva confiança en la divina Providència. "No demano a Déu que m'envii diners, diu, només li demano que em digui on n'hi ha!" Repeteix sovint: "els diners, si no fan cap bé, són inútils". Grans quantitats de diners passen per les seves mans, però vol seguir sent pobre. Des de 1907, que porta el mateix barret d'ala per a protegir-se del sol i de la pluja. La bicicleta és el seu únic mitjà de locomoció... Quan li van oferir una moto o un cotxet, va refusar dient: "Em sentiria incòmode!"

"Molt millor, Doctor!"

A l'inici de l'any 1951, un dia de pluja, l'Artemide cau d'un teulat mentre l'arreglava. N'hi caldria més per aturar-lo... Un mes després d'aquest accident, ja torna a enforcar la bicicleta. Aleshores, però, varen notar en la seva cara una pal·lidesa verdosa. Ell se'n riu: "Sóc com les llimones que encara no són madures, s'han de tornar grogues. "Darrere aquesta broma, sap amagar el seu propi diagnòstic: tumor maligne del pàncrees. Lluny d'afligir-se, diu: "Vaig venir aquí fa cinquanta anys per a morir i ara que és el moment, què voldria més? M'hi he preparat tota la meva vida." Quan el metge li pregunta: "Com estàs?", ell respon alçant la mirada cap al sostre: "Molt millor, Doctor, molt millor!" I amb el seu bon humor, renya amablement els que es lamenten sobre ell. El 8 de març, escriu en un full de paper els medicaments que se li han de donar durant set dies. És la seva darrera recepta, i, com sempre, la sotmet al metge per a la seva aprovació. El tractament va acabar el 14 de març. El matí del dia 15, quan el metge fa la visita, troba el certificat de defunció complimentat pel mateix pacient, excepte la casella per a marcar l'hora. En morir, la capella mortuòria s'omple de flors recollides pels pobres. El 16 de març de 1951, dia del funeral, tota la ciutat està endolada: les fàbriques, els tallers i els serveis suspensen llurs activitats.

Sant Joan Pau II va proclamar beat l'Artemide, el 14 d'abril del 2002: fou el primer Germà coadjutor Salesià en rebre aquest honor. Que el seu exemple i la seva intercessió ens ajudin a buscar sempre la presència del Senyor i a rebre'l en tots els nostres germans, sobretot en els més necessitats!

Dom Antoine Placé

• Per rebre (gratuïtament) la Carta de l'Abadia de Sant Josep de Clairval, cal adreçar-se a l'Abadia, les dades de la qual s'assenyalen tot seguit.

• Rebrem amb molta gratitud totes les adreces de possibles lectors que ens facin arribar.

• Ajuts:

Transferència bancària: Caixa Duero (Madrid): C.C.C. 2104 - OF.:3335 - D.C.: 07 - Núm: 9113949609.

Xecs ordinaris en euros o en dòlars a nom de "Abbaye Saint-Joseph de Clairval".

Targeta de crèdit: cf. la nostra pàgina www.clairval.com

Abbaye Saint-Joseph de Clairval (Ed. catalana) ISSN: 1956-3914 - Dépôt légal: date de parution - Directeur de publication: Dom Antoine Beauchef - Imprimerie: Traditions Monastiques - 21150 Flavigny-sur-Ozerain.

ABBAYE SAINT-JOSEPH DE CLAIRVAL – 21150 FLAVIGNY-SUR-OZERAIN – FRANCE

Fax : 0033 3 80 96 25 29 – E-mail : abbaye@clairval.com – <http://www.clairval.com/>